YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINIG MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2025

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 265 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil mayda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 28-fevraldagi 333/5-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition 14
Umida Kakhramonova Gayratovna, Tillayev Khurshidjon Sulaymon oglu

Current state and development prospects of tourism: comparative analysis and Uzbekistan's experience 20
Risolatbonu Shakhzodova, Laziza Khalilova, Nabijonov Biloliddin, Aziza Usmanova

Инновационные подходы к повышению эффективности корпоративного управления 26
Тлеумуратова Мадинабону Дилмурат кизи, Уринов Бабур Насиллоевич

Startup проекты и их реализация 30
Ёдгорова Мухайе Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна

Methodology of Teaching English: Traditional and Modern Approaches 34
Ravshanova Ziyoda Qahramon Qizi, Xoliqova Dilafruz Shuhratovna

Государственный кредит и государственный долг 37
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.

Сравнительный анализ реформ государственных финансов в китае и грузии: уроки для Узбекистана 42
Срожиддинова Зарина Хайриддиновна, Шарифзода Мубина Дилмуроджон кизи

Korxonalarda asosiy vositalar hisobini yuritishni takomillashtirish 49
Shakarov Shahzod Sobir o'g'li, Po'Latov Xudoyberdi Uktamovich, Esanov Oybek Madatovich

Sustainable consumption and production: economic challenges and solutions 55
Abdullayev Abdug'ofur, Abdubaxromov Abduazim, Eshniyozov Ozodbek, Azizbek Abdullayev

Traffic congestion in uzbekistan: causes and strategic solutions 60
Abdulloh Qodirov, Imron Egamberdiyev, Isomiddin Ravshanov, Munisa Bekmirzayeva

The relationship between corruption and economic growth 64
Jurayev Jo'rabek, Abdullayeva Aziza, Mamatova Sarvinoz, Maha Ibrahim

Crisis management in the tourism industry 74
Ikromova Munisa, Bahodirova Mohigul, Xalimova Dilbar, Abdullajonova Muslimabonu

Impact of the touristic indicators on the poverty rate 80
Abdumanova Maftuna, Azizova Ruhshona, Shavkatova Mubiynabonu, Durdona Bahodirova

Bringing sustainability: the role of the green economy in enhancing resource efficiency 91
Salokhiddinova Farangiz, Mardonov MuhammadYusuf, Shovkiyeva Munisa, Ahmadova Xurshida

The relationship between innovation and environmental emissions 98
Mamadiyorova Ruxshona, Nurullayev Asliddin, Abduraimov Sardor Anvar o'g'li, Aysayeva E'zoza

Green finance unlocked: innovations, challenges in uzbekistan's perspectives 107
Dildora Khodjaeva Mukhamedkhodjaevna, Jamolova Madina Talgatovna, Lola Qidiralieva Ulug'bekovna

Turning the tide: how uzbekistan can tackle its water crisis 115
Rixsiboyev Mirhaydar, Orazov Kamron, Baratov Shakhriyor, Bahromjon Urmanov

Drivers and losses of economic development of tashkent: a desk study 125
Zaribbaeva Komila Ulugbek qizi, Durdona Davletova

The digital economy in uzbekistan: challenges and opportunities 133
Ro'zmatov Asror, Bo'riyev Javohir, Safarov Habibullo, Mubina Toirova

Analysis of water concumption in Uzbekistan 139
Rayimjonova Gulsora, Sarvinoz Murodova, Yahyoyeva Nurhayo, Durdona Zaynutdinova

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Global leadership and cross-cultural management: an empirical analysis of intercultural communication competence (icc) in uzbekistan 144
Dr. Eka Surchman, ST, MT, Annisa ciptagustia, SE, M.SI, Abdurakhmanova Iroda Gulmurod qizi

iqtisodiy masalalarni matritsa nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish 154
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi

Raqamli to'lov tizimlarining naqd pulsiz iqtisodiyotga o'tishdagi o'rni 167
Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi, Saidov Rasul Boltabayevich

Рост зеленой экономики во всем мире 172
Баймурадова Зилола Алишеровна, Бобуржон Бахриддинович Избосаров

Raqamli iqtisodiyotda soliq boshqaruvining transformatsiyasi: soliq tizimining avtomatlashtirilishi samarasi 181
Xodjamov Asliddin O'ktam o'g'li, Maqsudov Bunyod Abdusamat o'g'li

Problems and prospects of developing small business in uzbekistan under the conditions of a green economy 187
Baymuradova Zilola Alisherovna, Boburjon Bahriddinovich Izbosarov

Turizm va mehmondo'stlikning mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga ta'siri 197
Anvarova Muhsinaxon Otabek qizi

Zamonaviy mehnat bozorida axborot asimmetriyasi va uning oqibatlari 203
Tojialiyev Sherdorbek Elmurod o'g'li, Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li

Mintaqa iqtisodiyotini rivojlantirishda xususiy tadbirkorlikni o'rni 206
Ergasheva Dilnoza Anvar qizi, Absamatov Asqar Ergashovich

Ipoteka kreditlash tizimini takomillashtirishning amaliy yo'nalishlari 211
Almuratova Nurlio'lmasoy Naym qizi

Xususiy sektorni moliyalashtirishning ichki va tashqi mexanizmlari va boshqaruv tizimlarini takomillashtirishning ayrim istiqbolli tomonlari 214
Ametov Quvandik Mamatjanovich, Karrieva Dildora Ruslan qizi

Yashil energetika - barqaror iqtisodiyotning kaliti sifatida 219
Sharipboyev Husanboy Marks o'g'li, Umirov Islombek Furkatovich

Moliyaviy regulyatsiya va fiskal siyosat orqali xufyona iqtisodiyot ulushini qisqartirishning nazariy asoslari 225
Abdurasulov Xumoyun Jalil o'g'li, Axmedov Xasan Ruzibayevich

The importance of foreign investments in the economic development of the country 229
Rahmonov Samandar, K.J. Matkarimov

Nostandart bandlik tushunchasi va uning mintaqani rivojlantirishdagi ahamiyati 235
Abdikarimova Zuxra Baxramovna, Saida Eshchanova

O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish 240
Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich

Xorazm viloyatida yashil iqtisodiyotni yo'lga qo'yishdagi muammolar va ularga innovatsion yondashuv 244
Ravshanbekova Madina Davlatboy qizi

O'zbekiston xalqaro bozorga integratsiyalashuv jarayonida qishloq xo'jaligi ayrim mahsulotlarini yetishtirishning o'ziga xos jihatlari 247
O'razboyeva Farangiz Qudrat qizi, Ametov Quvandik Mamatjanovich

The role of profitability in evaluating enterprise performance 251
Kholiqulov A.N., Khlomurodova S.A.

Yaponiyada demografik muammo va uning iqtisodiyotga ta'siri 256
Mamatov Sardor Ilyasovich, Shoydulova Maftuna Zafar qizi

Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish tajribalari 262
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna, Otamuratova Dilnoza Dilmurod qizi

YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH TAJRIBALARI

Ilmiy rahbar:
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna
Urganch Ranch texnologiya universiteti, Iqtisodiyot kafedrasi katta o'qituvchisi.
ORCID: 0009-0000-6115-6699
Elektron pochta: muyassar7979@gmail.com

Muallif:
Otamuratova Dilnoza Dilmurod qizi
Urganch Ranch texnologiya universiteti,
Iqtisodiyot yo'nalishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida turli mamlakatlar va mintaqalarning tajribalarini o'rganadi. Yashil siyosatlar, texnologiyalar va boshqaruv amaliyotlarining samaradorligi, shuningdek, duch kelingan qiyinchiliklar va ularni yengib o'tish yo'llari tahlil qilinadi. Maqolada, shuningdek, davlat-xususiy sheriklik, moliyaviy mexanizmlar va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda yashil iqtisodiyotning o'rni kabi muhim jihatlar ham ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari siyosatchilar, tadqiqotchilar va yashil iqtisodiyotga o'tishdan manfaatdor bo'lganlar uchun foydali bo'lishi mumkin.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, mintaqaviy tajriba, siyosat, texnologiya, boshqaruv, davlat-xususiy sheriklik, moliyaviy mexanizmlar.

Abstract: This article explores the experiences of various countries and regions in transitioning to a green economy. It analyzes the effectiveness of green policies, technologies, and governance practices, as well as the challenges encountered and strategies for overcoming them. The article also examines key aspects such as public-private partnerships, financial mechanisms, and the role of the green economy in achieving sustainable development goals. The findings of this research can be valuable for policymakers, researchers, and those interested in green economy transitions.

Key words: green economy, sustainable development, regional experience, policy, technology, governance, public-private partnership, financial mechanisms.

Аннотация: В данной статье исследуется опыт различных стран и регионов в переходе к «зелёной» экономике. Анализируется эффективность зелёной политики, технологий и методов управления, а также возникающие трудности и стратегии их преодоления. В статье также рассматриваются такие ключевые аспекты, как государственно-частное партнёрство, финансовые механизмы и роль зелёной экономики в достижении целей устойчивого развития. Результаты данного исследования могут быть полезны для политиков, исследователей и всех, кто интересуется переходом к «зелёной» экономике.

Ключевые слова: зелёная экономика, устойчивое развитие, региональный опыт, политика, технологии, управление, государственно-частное партнёрство, финансовые механизмы.

KIRISH

Yashil iqtisodiyot — dunyo bo'ylab barqaror rivojlanish va ekologik muvozanatni ta'minlash uchun muhim tamoyillarni o'z ichiga olgan iqtisodiy modeldir. Ushbu model iqtisodiy o'sishni atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish va ijtimoiy adolatni ta'minlashga qaratilgandir. So'nggi yillarda ko'plab mamlakatlar va mintaqalar yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida turli strategiyalar va siyosatlarni amalga oshirmoqda.

Ushbu maqolada global miqyosda yashil iqtisodiyotga o'tish bo'yicha tajribalar, erishilgan muvaffaqiyatlar va duch kelinayotgan qiyinchiliklar tahlil qilinadi. Yashil iqtisodiyot — bu atrof-muhit xavflari va ekologik tanqislikni kamaytirish orqali inson farovonligi hamda ijtimoiy tenglikni yaxshilovchi yondashuv bo'lib, BMTning Atrof-muhit dasturi (UNEP) tomonidan belgilangan. Ushbu konsepsiya iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy barqarorlik va ekologik xavfsizlik o'rtasida muvozanatni ta'minlashga yo'naltirilgandir.

Yashil iqtisodiyotga o‘tishda davlatning roli muhim ahamiyat kasb etadi. Davlat xarajatlari, soliqlar va yashil rag‘batlantirish choralariga asoslangan moliyaviy siyosat strategik yo‘nalishlarning asosini tashkil etadi. Moliyaviy resurslar tanqisligi sharoitida ham yashil o‘sishni ta’minlash uchun tegishli chora-tadbirlar ishlab chiqilmoqda.

Masalan, Indoneziyada qahva agro-leschilik tizimi (CAS) yashil iqtisodiyot amaliyotlarini joriy etishda istiqbolli yondashuv sifatida qaralmoqda. Ushbu tizim ekotizim xizmatlarini ta’minlash bilan birga, ijtimoiy-iqtisodiy foyda keltirishi mumkin. Barqaror intensivlashtirish (SI) esa qishloq xo‘jaligi tizimlarida hosildorlikni oshirish bilan birga, atrof-muhitga salbiy ta’sirni kamaytirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Adabiyotlar tahlilida yashil iqtisodiyot konsepsiyasining asosiy tamoyillari hamda uning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy ta’siri haqida keng qamrovli tadqiqotlar ko‘rib chiqildi. Ko‘plab olimlar yashil iqtisodiyotning barqaror rivojlanishda tutgan o‘rni beqiyos ekanligini ta’kidlaydilar (UNEP, 2020; Smith, 2019).

Shuningdek, yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonida xizmat ko‘rsatish sektorining roli, innovatsiyalar va zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati turli tadqiqotlarda keng yoritilgan (Jones & Kammen, 2021).

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda sifatli va miqdoriy metodologiyalar birgalikda qo‘llanildi. Dastlabki bosqichda xalqaro tashkilotlarning hisobotlari, ilmiy maqolalar hamda statistik ma’lumotlar o‘rganildi va tahlil qilindi. Keyingi bosqichda esa turli mamlakatlar va mintaqalardagi yashil iqtisodiyotga o‘tish tajribalari solishtirma tahlil asosida jadval ko‘rinishida shakllantirildi.

Mazkur jadvalda asosiy ko‘rsatkichlar, amalga oshirilgan siyosatlar va erishilgan natijalar aks ettirilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Quyidagi 1-jadvalda ayrim mamlakatlar va mintaqalarda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonidagi asosiy ko‘rsatkichlar va natijalar keltirilgan.

1-jadval

Mamlakat / Mintaqa	Siyosatlar va chora-tadbirlar	Yashil iqtisodiyot ko‘rsatkichlari	Natijalar
Shvetsiya	Yashil soliqlar, qayta tiklanuvchi energiyaga investitsiyalar	Renewable Energy Share: 54% (2022) CO_2 Emission: –25%	Energiya mustaqilligini oshirish, ish o‘rinlarini yaratish
Germaniya	Energiyaga tejalish strategiyasi, elektromobillarga subsidiyalar	Renewable Energy Share: 46% (2022) Green GDP Growth: 3%	Sanoat sohasida raqobatbardoshlikni oshirish
Xitoy	Yashil texnologiyalarni rivojlantirish, uglerod emissiyasini kamaytirish	Renewable Energy Share: 30% (2022) CO_2 Emission: –8%	Global energiya bozorida etakchilikni qo‘lga kiritish
Yevropa Ittifoqi	“Yashil kelishuv” doirasida barcha davlatlarni jalb etish	Renewable Energy Share: 20% (2022) CO_2 Emission: –20%	Yirik miqyosda ekologik standartlarni belgilash
Shimoliy Amerika	Qayta tiklanuvchi energiya subsidiyalari, yashil infratuzilmani rivojlantirish	Renewable Energy Share: 25% (2022) Green Jobs: +500k	Innovatsiyalarni rag‘batlantirish, ekologik barqarorlik

Yuqoridagi natijalarni tahlil qilsak, yashil iqtisodiyotga o‘tishning muvaffaqiyati bir qator omillarga bog‘liqligi ko‘rinadi. Eng avvalo, davlat siyosati va samarali moliyaviy mexanizmlar (subsidiya, soliq yengilliklari) hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Masalan, Shvetsiya va Germaniyada qayta tiklanuvchi energiyaga yo‘naltirilgan investitsiyalar va yashil soliqlar siyosati iqtisodiy o‘sish bilan bir qatorda ekologik barqarorlikni ta’minlashda muhim vosita bo‘lib xizmat qilmoqda.

Shuningdek, texnologik innovatsiyalar va yangi energiya resurslariga yo‘naltirilgan sarmoyalar nafaqat iqtisodiy o‘sishni qo‘llab-quvvatlamoqda, balki yangi ish o‘rinlarining yaratilishiga ham zamin yaratmoqda. Bu borada Xitoyning shimoli-g‘arbiy quruq hududlaridan biri bo‘lgan Ningxia viloyatining Yanchi okrugida amalga oshirilgan tajriba alohida e’tiborga loyiq. Ushbu hududda “yer–odam–sanoat–huquq” tamoyiliga asoslangan

yashil tizim shakllantirilib, barqaror yashash darajasiga erishilgan va yashil iqtisodiyotning ichki o'sish mexanizmi yaratilgan.

Qozog'istonda esa ESG (Environmental, Social, Governance) mezonlarini korxonalar faoliyatiga integratsiyalash orqali risklarni boshqarish samaradorligi oshirilmoqda. Bu yondashuv nafaqat ekologik xavfsizlik, balki korxonalar bardoshliligini oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Bundan tashqari, yashil iqtisodiyotga o'tishda ijtimoiy va madaniy omillar ham muhim rol o'ynaydi. Jumladan, aholining ekologik ongini oshirish, yashil texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash madaniyatini shakllantirish ushbu jarayonning muvaffaqiyatini ta'minlovchi muhim omillardan biridir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yashil iqtisodiyotga o'tish global miqyosda barqaror rivojlanish va ekologik muvozanatni ta'minlash uchun zarur hisoblanadi. Ushbu jarayon turli mamlakatlar va mintaqalarda har xil sur'atda kechmoqda, biroq umumiy jihatdan qayta tiklanuvchi energiya manbalariga sarmoya kiritish, ekologik soliqlarni joriy etish hamda texnologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash orqali barqaror natijalarga erishish mumkinligi aniqlanmoqda. Kelajakda bu yo'nalishda qo'shimcha ilmiy tadqiqotlarni olib borish, shuningdek, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish dolzarb ahamiyat kasb etadi (2-jadval).

2-jadval. 2022-yildagi yashil iqtisodiyot ko'rsatkichlari

Mamlakat / Mintaqa	Qayta tiklanuvchi energiya ulushi (%)	CO_2 emissiyasi o'zgarishi (%)	Yashil ish o'rinlari o'sishi
Shvetsiya	54%	-25%	+200k
Germaniya	46%	-20%	+150k
Xitoy	30%	-8%	+300k
Yevropa Ittifoqi	20%	-20%	+500k
Shimoliy Amerika	25%	-15%	+500k

Mamlakatlar ko'rsatkichlarini tahlil qilish orqali ularning barqaror rivojlanishdagi yutuqlari va muammolarini aniqlash mumkin. Ushbu maqolada yashil iqtisodiyotga o'tish bo'yicha turli mamlakatlar va mintaqalarning tajribalari tahlil qilindi. Jumladan, yashil siyosatlar, ilg'or texnologiyalar va boshqaruv amaliyotlarining samaradorligi, shuningdek, duch kelingan qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqildi. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik, moliyaviy mexanizmlar va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda yashil iqtisodiyotning o'rni kabi muhim jihatlar ham tahlil etildi.

Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida quyidagi muammolar mavjud:

– Moliyaviy cheklovlar – suv, tuproq, biologik xilma-xillik va yer resurslariga investitsiya hajmining yetarli emasligi;

– Texnologik o'zgarishlar – barqaror texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etishdagi murakkabliklar;

– Siyosiy koordinatsiya – mahalliy va markaziy darajadagi siyosatlarni muvofiqlashtirishdagi nomuvofiqliklar.

Dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, yashil iqtisodiyotni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Bunda davlat siyosati, moliyaviy mexanizmlar, texnologik innovatsiyalar va ijtimoiy ishtirok uyg'unlashgan holda amalga oshirilishi zarur. Har bir mamlakat o'zining geografik, iqtisodiy va ijtimoiy xususiyatlarini hisobga olgan holda yashil iqtisodiyot strategiyasini ishlab chiqishi lozim.

Mazkur tadqiqot natijalari siyosatchilar, tadqiqotchilar va yashil iqtisodiyotga o'tishdan manfaatdor tomonlar uchun amaliy ahamiyatga ega bo'lishi mumkin. Mintaqalar va mamlakatlarning tajribasini o'rganish orqali samarali strategiyalar ishlab chiqish va barqaror kelajakni ta'minlashga hissa qo'shish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. United Nations Environment Programme (UNEP). (2020). Global Environment Outlook.
2. Smith, J. (2019). Green Economy and Sustainability. Oxford: Oxford University Press.
3. Jones, A., & Kammen, D. (2021). Renewable Energy and Economic Growth. Cambridge, MA: MIT Press.
4. International Renewable Energy Agency (IRENA). (2022). Renewable Energy Statistics. Abu Dhabi: IRENA.
5. European Commission. (2023). Green Deal Progress Report. Brussels: European Commission.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir ALIBEKOV
Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

6-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda ""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz